

Datum van
inontvangstneming

:

01/02/2022

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-776/21 – 1

Zaak C-776/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

15 december 2021

Verwijzende rechter:

Amtsgericht Düsseldorf (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

8 december 2021

Verzoeker:

EV

Verweerster:

Alltours Flugreisen GmbH

[OMISSIS]

Amtsgericht Düsseldorf

(rechter in eerste aanleg Düsseldorf, Duitsland)

Beslissing

In het geding

EV tegen Alltours Flugreisen GmbH

[OMISSIS]

wordt het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) overeenkomstig artikel 267, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, in de versie van 9 mei 2008, laatstelijk gewijzigd bij artikel 2 van wijzigingsbesluit 2012/419/EU van 11 juli 2012 (PB 2012, L 204, blz. 131),

verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen betreffende de uitlegging van het Unierecht:

1. Is er reeds sprake van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden op de plaats van bestemming van de reis in de zin van artikel 12, lid 2, eerste volzin, van richtlijn (EU) 2015/2302 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, houdende wijziging van verordening (EG) nr. 2006/2004 en van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad, en tot intrekking van richtlijn 90/314/EEG van de Raad (hierna: „richtlijn pakketreizen”) wanneer de bestemming van de reis door de nationale autoriteit voor de preventie van besmettelijke ziekten als risicogebied is aangemerkt en tegelijkertijd niet was voldaan aan de voorwaarden om de plaats van herkomst aan te merken als risicogebied?
2. Moet de reiziger op het tijdstip van de beëindiging van de pakketreis in de zin van artikel 12, lid 2, eerste volzin, van de richtlijn pakketreizen kunnen voorzien dat er sprake zal zijn van aanzienlijke gevolgen op de plaats van bestemming of in de onmiddellijke omgeving daarvan op de dag van vertrek of op het tijdstip van de reis?
3. Moet de beëindiging kort voor de reis plaatsvinden of kan deze in elk geval te allen tijde plaatsvinden tussen het tijdstip van de boeking van de reis en het begin daarvan, wanneer op het tijdstip van de beëindiging niet elke aanwijzing ontbrak dat de buitengewone omstandigheid zich zou kunnen voordoen?

Motivering

I.

- 1 Aan de prejudiciële vragen ligt een geding betreffende de volgende feiten ten grondslag:
- 2 Verzoeker heeft bij verweerster voor zichzelf en zijn echtgenote een pakketreis geboekt naar Antalya (Turkije) in de periode van 3 juni 2021 tot en met 16 juni 2021 voor een bedrag van 2 108,00 EUR. Van verweersters rekening heeft verzoeker een bedrag ter hoogte van 648,00 EUR aanbetaald.
- 3 Bij brief van 10 maart 2021 heeft verzoeker de geboekte pakketreis geannuleerd en de reisovereenkomst beëindigd. Hij verlangde terugbetaling van de aanbetaalde 648,00 EUR. Als grond voor de beëindiging verwees verzoeker naar negatieve reisadviezen van het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken, die op het tijdstip van de beëindiging van kracht waren. Op de geplande datum van de reis was er geen negatief reisadvies meer van kracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken, maar was het land van bestemming van de reis nog steeds ingedeeld als risicogebied door het Robert-Koch-instituut, dat overeenkomstig § 2, lid 3, punt 1,

van het BGA-Nachfolgegesetz (Duitse wet betreffende de instanties die in de plaats komen van de federale volksgezondheidsdienst) in Duitsland verantwoordelijk is voor de identificatie, voorkoming en bestrijding van besmettelijke en niet-besmettelijke ziekten.

- 4 Verzoeker heeft bij het verwijzende Amtsgericht Düsseldorf als rechter in eerste aanleg een vordering ingesteld tegen verweerster tot betaling van 648,00 EUR plus rente ter hoogte van 5 procentpunten boven de basisrente van de Europese Centrale Bank, te rekenen vanaf 10 april 2021, evenals daarenboven betaling van, subsidiair vrijwaring voor de precontentieuze kosten van de procesvoering door zijn procesgevolmachtigde ter hoogte van 159,94 EUR.
- 5 Verweerster heeft geconcludeerd tot afwijzing van de vordering. Volgens haar is er sprake van schuldvergelijking met haar recht op schadevergoeding wegens de beëindiging van de reis op grond van § 651h, lid 1, derde volzin, juncto lid 2 van het Bürgerliche Gesetzbuch (Duits burgerlijk wetboek; hierna: „BGB”), dat volgens haar algemene voorwaarden op het tijdstip van de beëindiging 25 % van de reissom bedraagt en daarmee uitgaat boven de vordering van verzoeker. Volgens verzoeker mocht verweerster ondanks de beëindiging geen schadevergoeding eisen omdat er op de plaats van bestemming van de reis sprake zou zijn geweest van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden in de zin van § 651h, lid 3, BGB, namelijk een bijzondere bedreiging van de gezondheid door de gevolgen van de covid-19-pandemie.
- 6 § 651h BGB, die eveneens artikel 12 van richtlijn pakketreizen heeft omgezet en op 1 juli 2018 van kracht is geworden, bepaalt in de leden 1 tot en met 3 ervan het volgende:
 - 7 *„(1) De reiziger kan voor het begin van de reis de overeenkomst te allen tijde beëindigen. Bij beëindiging van de overeenkomst door de reiziger verliest de reisorganisator het recht op de overeengekomen reissom. De organisator kan echter een passende schadevergoeding in rekening brengen.*
 - 8 *(2) In de overeenkomst kunnen – ook in standaardbedingen – redelijke forfaitaire beëindigingsvergoedingen worden bepaald, die zijn gebaseerd op:*
 - 9 *1. de periode tussen het tijdstip waarop de beëindiging is meegedeeld en het begin van de reis,*
 - 10 *2. de verwachte kostenbesparingen van de reisorganisator, en*
 - 11 *3. de verwachte inkomsten uit alternatief gebruik van de reisdiensten.*
 - 12 *Indien er in de overeenkomst geen forfaitaire beëindigingsvergoedingen zijn vastgesteld, stemt het bedrag van de beëindigingsvergoeding overeen met de prijs van de reis minus de kostenbesparingen en inkomsten uit alternatief gebruik van de reisdiensten. Indien de reiziger hierom verzoekt, verstrekt de organisator een verantwoording van het bedrag van de beëindigingsvergoeding.*

- 13 *(3) In afwijking van lid 1, derde volzin, kan de reisorganisator geen schadevergoeding eisen indien zich op de plaats van bestemming of in de onmiddellijke omgeving daarvan onvermijdbare en buitengewone omstandigheden voordoen die aanzienlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de pakketreis, of die aanzienlijke gevolgen hebben voor het personenvervoer naar de bestemming. Omstandigheden zijn onvermijdbaar en buitengewoon in de zin van deze ondertitel, wanneer zij door de partij die zich erop beroept, niet kunnen worden gecontroleerd en de gevolgen ervan ook niet hadden kunnen worden vermeden wanneer alle redelijke voorzorgsmaatregelen waren getroffen.”*

II.

- 14 Het is van fundamenteel belang voor de beslechting van het geschil welke eisen artikel 12, lid 2, van de richtlijn pakketreizen bij een wereldwijde pandemie stelt aan onvermijdbare en buitengewone omstandigheden, en of dit artikel ertoe noopt § 651h, lid 3, BGB aldus uit te leggen dat de beëindiging zonder betaling van een beëindigingsvergoeding altijd mogelijk is wanneer er op het tijdstip van de reis sprake was van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden in de zin van artikel 12, lid 2, eerste volzin, van de richtlijn pakketreizen en wel ongeacht het feit of deze omstandigheden op het tijdstip van beëindiging te voorzien waren en wat de periode is tussen de beëindiging en het tijdstip van de reis. De verwijzende rechter is geneigd – in tegenstelling tot de tot nu toe heersende mening in de nationale rechtspraak – in die zin te oordelen.

1.

- 15 Van de aan een onvermijdbare en buitengewone omstandigheid te stellen eisen overeenkomstig §651h, lid 3, eerste volzin, BGB en artikel 12, lid 2, eerste volzin, van de richtlijn pakketreizen is volgens de verwijzende rechter sprake op het tijdstip van de voorgenomen reis, omdat er in vergelijking met de woonplaats een belangrijk gestegen risico bestond om ziek te worden op het tijdstip van de voorgenomen reis, hetgeen voldoende is om aan te nemen dat er sprake is van buitengewone omstandigheden. Er is volgens de nationale uitlegging met name sprake van aanzienlijke gevolgen wanneer de persoonlijke veiligheid van de reiziger in het geding is. Een wereldwijde pandemie, die de gezondheid van mensen bedreigt, valt alleen onder het begrip buitengewone omstandigheid, wanneer het risico om ziek te worden op de plaats van bestemming en op plaatsen waarlangs moet worden gereisd significant hoger is dan in de woonplaats [OMISSIS] [verwijzingen naar literatuur].
- 16 In de periode waarin de reis had moeten plaatsvinden, lag de gemiddelde wekelijkse incidentie per 100 000 inwoners in de deelstaat Hessen, waar verzoeker woont en gewoonlijk verblijft, op 25,4. Deze waarde vloeit voort uit een gestaag dalende incidentie tussen 41 en 16 (bron: Robert-Koch-Instituut). In dezelfde periode bedroeg de gemiddelde wekelijkse incidentie in Turkije 53,1, waarbij ook deze waarde voortvloeit uit een in totaal dalende incidentie tussen

61,2 en 49,6 (bron: <https://www.corona-in-zahlen.de/weltweit/tuerkei/>). Derhalve was de incidentiewaarde in verzoekers reisgebied in de voorafgaande week bijna 30 geregistreerde SARS-CoV2-besmettingen per 100 000 inwoners hoger dan in zijn woonplaats. Dat betekent meer dan een verdubbeling van de incidentie ten opzichte van verzoekers woonplaats. Tegelijkertijd was Turkije op het tijdstip van de reis volgens het Duitse Robert-Koch-instituut een risicogebied, omdat de wekelijkse incidentie per 100 000 inwoners nog steeds gemiddeld meer dan 50 bedroeg. Het ministerie van Buitenlandse Zaken stelde derhalve op het tijdstip van de reis met betrekking tot Turkije:

- 17 *„De uitbreiding van COVID-19 leidt nog steeds tot beperkingen van het internationale lucht- en reizigersverkeer en tot gevolgen voor het openbare leven. Niet-noodzakelijke, toeristische reizen naar geheel Turkije worden afgeraden [...]*
- 18 *Turkije is zwaar getroffen door COVID-19. Geheel Turkije is als risicogebied ingedeeld.”*
- 19 Een dergelijk negatief reisadvies is volgens het ministerie van Buitenlandse Zaken weliswaar geen reisverbod, maar wel een dringende oproep de desbetreffende reis niet te ondernemen. Een in vergelijking met het land van herkomst grotere bedreiging staat vast, en derhalve een onvermijdbare en buitengewone omstandigheid. Van de reiziger kan volgens de verwijzende rechter niet worden gevergd naar een bestemming te reizen die volgens de hiervoor verantwoordelijke nationale autoriteit als risicogebied is ingedeeld voor een ernstige ziekte, terwijl tegelijkertijd in de woonplaats niet was voldaan aan de voorwaarden voor deze indeling.

2.

- 20 Verzoeker kon echter op het tijdstip waarop hij heeft meegedeeld dat hij de reis beëindigde nog niet voorzien dat er op het tijdstip van de reis sprake zou zijn van een buitengewone omstandigheid, die de beëindiging zonder een vergoeding te betalen mogelijk zou maken. Op het tijdstip van de beëindiging door verzoeker bedroegen de weekincidenties in geheel Duitsland 65, in Hessen 69 en in Turkije ongeveer 100. Het tijdstip van beëindiging was in maart en de reis was voor juni gepland. Op grond van ervaring was met het oog op de warmere weersgesteldheid een vermindering van de incidentie te verwachten, die zich ook – zoals hierboven is uiteengezet – daadwerkelijk heeft voorgedaan, echter in vergelijking met het land van herkomst niet in een zodanige omvang dat er geen sprake meer was van een indeling als risicogebied en derhalve van het ten opzichte van het land van herkomst verhoogde risico.
- 21 Volgens het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken Duitsland; hierna: „BGH”) is er pas sprake van aanzienlijke gevolgen in de zin van § 651[h], lid 3, BGB wanneer bij de beëindiging, gelet op de concrete omstandigheden van het afzonderlijke geval, met een zekere waarschijnlijkheid rekening moet worden gehouden met de gezondheidsrisico's

op het tijdstip van de heenreis respectievelijk gedurende de reis. Het behoeft daarbij uit het oogpunt van de reiziger niet hoogstwaarschijnlijk te zijn dat het risico zich werkelijk voordoet, maar een „aanzienlijke waarschijnlijkheid” van 25 % volstaat [OMISSIS] [verwijzingen naar literatuur]. De reiziger moet dus beslissen op basis van een prognose. Indien het op het tijdstip van beëindiging door de reiziger echter niet minstens voor 25 % waarschijnlijk is dat er sprake zal zijn van het risico van aanzienlijke gevolgen op de plaats van bestemming, is het niet relevant of dat risico zich gedurende de reis later daadwerkelijk voordoet. Er wordt dienaangaande alleen rekening gehouden met het tijdstip van de beëindiging zodat de reiziger nog steeds verplicht is de schadevergoeding te betalen [OMISSIS] [verwijzingen naar literatuur]. Er bestaat geen beëindigingstermijn. Tegen de achtergrond van de beslissing op basis van een prognose, waarvoor het langere tijd vóór het tijdstip van de reis in de regel ontbreekt aan betrouwbare aanknopingspunten, heeft zich derhalve een vuistregel ontwikkelt van maximaal vier weken vóór het begin van de reis [OMISSIS] [verwijzing naar literatuur]; Amtsgericht Düsseldorf, vonnis van 8 februari 2021 – 37 C-471/20; Amtsgericht Hannover, vonnis van 23 april 2021 – 539 C 12352/20), waarbij ook reeds een beëindiging van zes weken vóór het begin van de reis nog als kort voor de reis is beoordeeld (Amtsgericht Aschaffenburg, vonnis van 18 januari 2021 – 126 C 1267/20). Aangezien bij gebrek aan kennis over de verdere ontwikkeling van de pandemie een objectief gefundeerde beslissing op basis van een prognose onmogelijk was op het tijdstip van de beëindiging, krap drie maanden voor het begin van de reis, zou op basis van deze uitlegging van § 651h, lid 3, BGB de vordering moeten worden afgewezen, aangezien verweerster haar tegenvordering tot betaling van een passende schadevergoeding voor de beëindiging van de reisovereenkomst zou kunnen verrekenen.

III.

- 22 De verwijzende rechter betwijfelt of de nationale uitlegging van § 651h, lid 3, BGB met betrekking tot de vereiste prognosemogelijkheid en de hieruit afgeleide beëindigingstermijn verenigbaar is met het Unierecht. Artikel 12, lid 2, van de richtlijn pakketreizen staat een beëindiging zonder betaling van een vergoeding toe „indien zich op de plaats van bestemming of in de onmiddellijke omgeving daarvan onvermijdbare en buitengewone omstandigheden voordoen die aanzienlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de pakketreis, of die aanzienlijke gevolgen hebben voor het personenvervoer naar de bestemming.”
- 23 Uit de bewoordingen van de bepaling blijkt niet dat het mogelijk moet zijn om het bestaan van de buitengewone omstandigheid te voorzien op het moment van de beëindiging. Dat kan in het bijzonder evenmin uit overweging 31 van de richtlijn pakketreizen worden opgemaakt. De richtlijn kan dienaangaande alleen aldus worden uitgelegd dat voor de vraag, of er sprake is van aanzienlijke gevolgen de feitelijke situatie op het tijdstip van het begin van de reis, respectievelijk tijdens de reis doorslaggevend is. In de eerste volzin van overweging 31 van de richtlijn pakketreizen wordt gesteld dat reizigers „te allen tijde” voor het begin van de pakketreis de overeenkomst kunnen beëindigen. Deze formulering wordt in de

tweede volzin van de overweging weliswaar niet herhaald, maar door de systematische positie van beide volzinnen in dezelfde overweging kan worden geconcludeerd dat de formulering ook op de tweede volzin toepasselijk is. Bovendien verwijst artikel 12, lid 2, van de richtlijn pakketreizen naar lid 1, dat de beëindigingsmogelijkheid met inbegrip van de schadevergoeding regelt. Gelet op de bewoordingen ervan, zou die bepaling aldus kunnen worden uitgelegd dat lid 1 in zijn geheel buiten beschouwing moet worden gelaten, dus eveneens de regeling betreffende de beëindiging „te allen tijde”. Nochtans is het doel van artikel 12, lid 2, van de richtlijn pakketreizen juist een uitzondering vast te stellen op lid 1 met betrekking tot de verplichting van de reiziger om een vergoeding te betalen. Om hierin daarenboven ook een prognosemogelijkheid of een beëindigingstermijn te lezen, zou in strijd zijn met dat doel.

- 24 Het BGH baseert zijn uitlegging van de bepalingen om een prognosemogelijkheid van de reiziger op het tijdstip van de beëindiging te motiveren op zijn eerdere uitspraken met betrekking tot § 651j, lid 1, BGB in de tot en met 31 december 2001 geldende versie, waarin een opzeggingsmogelijkheid was vastgesteld wanneer de reis ten gevolge van niet te voorziene overmacht aanzienlijk wordt bemoeilijkt, bedreigd of belemmerd. In zijn „orkaan”-arrest (BGH X ZR 147/01) heeft het BGH met betrekking tot § 651j, lid 1, BGB geoordeeld dat er op het tijdstip van de beëindiging met een „aanzienlijke waarschijnlijkheid” van moet kunnen worden uitgegaan dat het risico van de reis zich zal voordoen. De eerdere regeling van § 651j BGB bevindt zich thans in § 651h BGB. Daarenboven werd met de vaststelling van de nieuwe § 651h BGB ook de richtlijn pakketreizen omgezet (zie publicatie 18/10822 van het Duits federaal parlement). Het aldus omgezette artikel 12, lid 2, van de richtlijn pakketreizen bevat – anders dan § 651j, lid 1, BGB in de tot en met 31 december 2001 geldende versie – geen verwijzing naar een „bedreiging” van de pakketreis of van de reiziger. Er is sprake van een bedreiging wanneer een situatie bij ongewijzigd verloop met voldoende waarschijnlijkheid tot schade kan leiden. Een bedreiging kan dus per definitie juist uitsluitend blijken uit een prognose. Anders dan evenwel een bedreiging behoeven aanzienlijke gevolgen op de plaats van bestemming juist niet te worden voorspeld. Die laten zich alleen naar de feitelijke omstandigheden vaststellen. Een prognose van de reiziger te verlangen of een prognose kort voor het tijdstip van de reis, is derhalve volgens de verwijzende rechter in strijd met de bewoordingen en het doel van artikel 12, lid 2, van de richtlijn pakketreizen (aldus eveneens Landgericht Frankfurt, vonnis van 10 augustus 2021, 24 S 31/21, ██████████ 2021, 23370). Een beperking van de kosteloze beëindigingsmogelijkheid lijkt met inachtneming van een passend niveau van bescherming van de consument uit het oogpunt van de goede trouw alleen vereist wanneer de buitengewone omstandigheden op het tijdstip van de beëindiging volkomen onvoorzienbaar waren en deze zich dus op het voorgenomen tijdstip van de reis als een toevallige gebeurtenis hebben voorgedaan, waarvoor op het tijdstip van de beëindiging geen aanwijzingen bestonden. Dat is echter niet het geval wanneer de buitengewone omstandigheid is gelegen in de uitbreiding van een pandemie op de plaats van bestemming, waarvan de wereldwijde uitbreiding reeds bekend was op het tijdstip van de beëindiging.

IV.

- 25 Door het Hof is tot dusver niet verduidelijkt welke eisen moeten worden gesteld aan de onvermijdbare en buitengewone omstandigheid in de zin van artikel 12, lid 2, eerste volzin, van de richtlijn pakketreizen bij een wereldwijde pandemie en of een beslissing op basis van een prognose van de reiziger op het tijdstip van de beëindiging mag worden verlangd en of uit het oogpunt van de goede trouw een maximumtermijn geldt tussen het tijdstip van de beëindiging en het begin van de reis, en zo ja, welke.
- 26 [OMISSIS] [schorsing van de behandeling]
- [OMISSIS]
- [OMISSIS] [handtekeningen]